

İPTAL EDİLEN SİGORTA POLİÇELERİNİN BSMV KARŞISINDAKİ DURUMU

Gökhan KORHAN *

1- Giriş:

Banka ve sigorta şirketlerinin yapmış oldukları işlemlerin özelliği itibarıyla bu işlemlerin üzerinden alınan dolaylı vergiler farklılık arz etmektedir. 13.07.1956 tarih 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu ile banka ve sigorta şirketlerinin yaptığı işlemler üzerinden bir işlem vergisi olan BSMV alınması hükme bağlanmıştır.

Gider vergileri Kanunu'nun 28. maddesinde "Banka ve sigorta şirketlerinin 10.06.1985 tarih ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu'na göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir." hükmü ile yasanın konusu açıklanmıştır. Buna göre Banka ve Sigorta şirketlerinin yapacakları tüm işlemler (10.06.1985 tarih ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu'na göre yaptıkları işlemler ile şirket aktifine kayıtlı taşınmaz ve demirbaşların satışı hariç) kanunun konusunu oluşturmaktadır.

Banka ve sigortacılık hizmetlerini vergilendiren BSMV, harcama üzerinden alınan ve dolaylı bir vergi olan KDV kapsamı içine alınmayarak ayrı bir vergi olarak korunmuştur. Bunu teminen mükerrer vergilendirmeyi önlemek için KDV'nin 17. maddesiyle BSMV kapsamındaki işlemlere istisna getirilmiş ve böylelikle banka ve sigorta işlemleri BSMV hükümlerine göre vergilenir hale gelmiştir. Dolaylı bir vergi olan BSMV'nin mükellefleri gerçekleştirdikleri işlemler nedeniyle ödedikleri vergileri hizmet sundukları kişilerden tahsil etmek durumundadır.

Sigorta poliçelerinin iptali ve poliçeye bağlı olarak doğan BSMV'nin mahsu-

* Vergi Denetmeni

bu uygulamada uzun zamandır tartışmalara neden olan bir konudur. 28.03.2007 tarih ve 5615 sayılı Kanun ile 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 31 inci maddesine eklenen dördüncü fıkra hükmü; önceki dönemlerde düzenlenen ve iptal edilen poliçelere ait gider vergisinin indirimine imkan vererek tartışmalara son noktayı koymuştur

II-BSMV'de Dönemsellik Kavramı:

6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun 47.maddesinde Sigorta şirketlerinin Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisini içeren, o ay ki tüm işlerini bir sonraki ayın 15 inde beyan etmeleri ve ödemeleri gerektiği belirtilmiştir.

O halde sigorta şirketleri tarafından bir aylık süre içerisinde yapılan işlemler ve düzenlenen poliçelere ilişkin BSMV kanun maddesine göre bir sonraki ayın 15. günü vergi dairesine beyan edilmeli ve ödenmelidir. Bir aylık süre BSMV açısından vergilendirme dönemini ifade etmektedir.

III-İptal Edilen Poliçeler Açısından Konunun İrdelenmesi:

Sigorta şirketleri düzenlenen poliçelerin herhangi bir nedenden dolayı iptal edilmesi durumunda poliçenin düzenlendiği dönemde beyan edilerek ödenen banka ve sigorta muameleleri vergisinin iadesi veya mahsubu konusu önem arz etmektedir.

Gider Vergileri Kanunu'nun 31. maddesinde “*Sigorta şirketleri vergi dö-*

nemi içinde iptal ettikleri sigorta muamelelerine ait meblağları o dönemin vergi matrahından indirebilirler.” şeklinde hüküm ile iptal edilen poliçelere ait gider vergisinin ilgili dönemde mahsubunun mümkün olduğu belirtilmiş ve sonraki dönemler için mahsup imkanı tanınmamıştır.

Ancak tüm sektörlerde olduğu gibi sigortacılık sektöründe de ticari hayatın gereği olarak önceden tahmin edilemeyen sebeplerle düzenlenen poliçeler düzenlendiği dönemden sonraki dönemlerde iptal veya feshedilebilmektedir. Bu gibi durumlar peşin olarak vergi dairesine ödenen veya tahakkuk ettirilen sigorta muameleleri vergisinin mahsubu ve iadesi yönünden mali idare ile sigorta şirketlerini karşı karşıya getirmekte ve uygulamada tereddütlerin yaşanmasına neden olmaktadır.

5615 sayılı yasa yürürlüğe girmeden önceki dönemde mali idare bu konudaki görüşünü vermiş olduğu özelgeler aracılığı ile ifade etmekteydi. Nitekim Maliye Bakanlığına Gider Vergisi Kanunu'nun 47. maddesinde yer alan bir aylık beyan ve ödeme süresinden sonra iptal edilen sigorta poliçesine ait sigorta muameleleri vergisinin akıbetine ilişkin gelen bir soru üzerine aşağıdaki özelge verilmiştir.

Maliye Bakanlığı tarafından verilen 21.12.2004 tarih ve 61410 sayılı özelgede “sigorta şirketlerince bir aylık vergilendirme dönemi içinde iptal

olunan sigorta muamelelerine ait meblağların o ay beyannamesinin vergi matrahından indirilmesi gerekmektedir. Başka bir ifade ile, sigorta muamelesi ve iptal keyfiyetinin aynı ayda olması ve poliçe ile ilgili primin hiç ödenmemiş bulunması gerekmektedir. Dolayısıyla vergilendirme döneminden sonra iptal edilen poliçelere ilişkin olarak daha önce vergi dairesine beyan edilerek ödenen banka ve sigorta muameleleri vergisinin o dönemde ödenmesi gereken banka ve sigorta muameleleri vergisinden indirilmesi mümkün değildir.” Şeklinde görüş bildirmiştir.

Bakanlığın görüşünün dayanağını maddenin lafzında yer alan dönem ibaresi oluşturmaktadır. Nitekim bir aylık beyan ve ödeme süresi vergiye tabi işlemler için hesapların kapatılarak yapılan işlemler üzerinden verginin hesaplanması ve tahakkuk ettirilmesi bir vergilendirme dönemi olarak yorumlanmaktadır.

IV-5615 Sayılı Kanun İle Yapılan Değişiklik:

Ancak sigorta şirketleri ve acenteleri tarafından düzenlenen poliçeler her zaman istendiği gibi devam etmemekte, zaman içinde poliçede yazılı sebeplerden dolayı poliçe feshedilebilmektedir. İşte önceden tahmin edilemeyen bir sebepten dolayı poliçenin iptal edilmesi durumunda sigorta şirketi veya acente beyan ederek ödediği gider vergisini mahsup süresi geçtiği

için indirim konusu yapamamaktaydı. 28.03.2007 tarih ve 5615 sayılı Kanununun 17 nci maddesi ile 6802 sayılı Kanununun 31 inci maddesine eklenen dördüncü fıkra hükmü önceki dönemlerde düzenlenen ve iptal edilen poliçelere ait gider vergisinin indirim konusu yapılmasına imkan tanımıştır.

5615 sayılı Kanununun 17 nci maddesi ile 6802 sayılı Kanununun 31 inci maddesinin dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddenin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Sigorta şirketleri, iptal ettikleri sigorta muamelelerine ilişkin vergileri (yalnızca iptal tarihinden sonraki dönemde ait olan kısmı), iptalin gerçekleştiği dönemde hesaplanan banka ve sigorta muameleleri vergisinden indirebilirler. Bu dönemde indirilemeyen vergiler, sonraki dönem beyannamelerinde indirim konusu yapılabilir.”

5615 sayılı Kanun ile 6802 sayılı Kanununun 31 inci maddesinde değişiklik yapılmadan önceki uygulamada; iptal edilen sigorta muamelelerine ait meblağların vergi matrahından indirilebilmesi için sigorta poliçelerinin düzenleme ve iptal tarihlerinin aynı vergilendirme dönemi içerisinde olması gerekmektedir. Dolayısıyla, sigorta muamelelerinin yapıldığı dönemden sonra gerçekleşen poliçe iptalleri nedeniyle iptal edilen muamelelere ilişkin BSMV'nin, mahsuben iadesi mümkün değildi.

6802 sayılı Kanununun 31 inci maddesinin dördüncü fıkrasında yapılan ve 1/5/2007 tarihinde yürürlüğe giren değişikliklerle, sigorta muameleleri ile bunların iptal işlemlerinin aynı vergilendirme döneminde yapılmadığı durumlarda da, iptal edilen sigorta muamelelerine ilişkin vergilerin (yalnızca iptal tarihinden sonraki döneme ait olan kısmı), iptalin gerçekleştiği dönemde hesaplanan BSMV'den indirilmesine imkan tanınmaktadır.

Ayrıca bu düzenleme ile iptal edilen sigorta muamelelerine ilişkin olan, ancak muamelelerin iptal edildiği dönemde sigorta şirketinin hesaplanan vergisinin yetersiz olması nedeniyle indirim konusu yapılamayan verginin, sonraki vergilendirme dönemlerinde de indirim konusu yapılmasına imkan sağlanmaktadır.¹

Konu hakkındaki Gider Vergileri 85 nolu genel tebliğin A-1 bölümünde özetle; 1-Aynı Dönem İçinde Düzenlenip İptal Edilen Sigorta Muamelelerinde Matrahtan indirim uygulaması

Aynı dönem içinde düzenlenip iptal edilen sigorta poliçesi priminden tahsilat yapılmamışsa iptal edilen poliçe priminin tamamı o dönemin vergi matrahından indirilebileceği, buna karşılık, poliçe priminin tamamı yada ilk taksit tutarı tahsil edilmişse, iptal tarihinden sonraki günlere isabet eden

prim tutarı hesaplanarak matrahtan indirilecektir. Diğer bir ifadeyle, bu durumda, toplam prim tutarından poliçenin başlangıç tarihi ile iptal tarihi arasındaki döneme ilişkin kısmı matrahtan indirim konusu yapılamayacağı açıklanmıştır.

2- Düzenlendiği Dönemden Sonraki Dönemlerde İptal Edilen Sigorta Muamelelerinde mahsup uygulaması

Önceki dönemlerde düzenlenip beyan olunan sigorta poliçelerinin sonraki vergilendirme döneminde prim tahsilatı yapılmaksızın iptal edilmeleri halinde, söz konusu poliçeler dolayısıyla ödenen vergilerin tamamı iptalin gerçekleştiği dönemde hesaplanan BSMV'den indirilebilecektir.

Önceki dönemlerde düzenlenmiş ve vergisi beyan edilmiş olan, ancak sonraki dönemlerde iptal edilen sigorta poliçelerine ilişkin primin tamamının yada ilk taksitin tahsil edildiği durumda iptal edilen sigorta poliçelerine ilişkin toplam vergi tutarından poliçe başlangıç tarihi ile iptal tarihi arasındaki döneme ait vergiler düşülmek suretiyle bulunan BSMV tutarı iptalin olduğu dönem beyannamesinde hesaplanan vergiden mahsup edilecektir.

Önceki dönemlerde düzenlenip beyan olunan kara ve denizde mal taşıma işlerine ait sigorta poliçelerinin sonraki vergilendirme döneminde iptal edil-

¹ 13.06.2007 tarih ve 26551 sayılı resmi gazetede yayımlanan 85 nolu .Gider Vergileri Genel Tebliği

meleri halinde, prim ödemesinin yapı-
lıp yapılmadığına bakılmaksızın mah-
suben iade edilecek BSMV, poliçe
dolayısıyla ödenen vergi tutarının yal-
nızca iptal tarihinden sonraki döneme
isabet eden kısmı ile sınırlı olacaktır.
İptalin gerçekleştiği dönemde indiri-
lemeyen vergiler nakden iade edilme-
yecektir. İndirilemeyen bu vergiler
sonraki dönem vergi beyannamelerin-
de indirim konusu yapılacaktır.

V-Değerlendirme:

5615 sayılı kanun ile yürürlüğe gir-
meden önceki dönemde, uygulamada
görülen tereddütlerin kaynağını Gider
Vergileri Kanununun 31. maddesinde
yer alan “dönem” ibaresi oluşturmak-
tadır. Maliye Bakanlığı kanunun laf-
zında bulunan dönem kavramını aynı
kanununun 47 .maddesinde yer alan ver-
giye tabi işlemler için bir aylık beyan
ve ödeme süresinden hareketle
BSMV açısından vergilendirme döne-
minin bir ay olduğu yönünde yorum-
lamıştır. Nitekim mali idare herhangi
bir yorum metoduna gerek kalmaksızın
kanunun lafzından hareketle böyle
bir sonuca ulaşmıştır.

Mali idarenin görüşünün aksine görüş
bildirenler ise kanunda belirtilen dö-
nem kavramını geniş yorumlayarak
kast edilen dönem ibaresini muhase-
benin temel kavramlarından dönem-
sellik ilkesi ile açıklamaktadırlar. Dö-
nemsellik ilkesi, işletmenin sürekliliği
kavramı uyarınca sınırsız kabul edilen
ömrünün, belli dönemlere bölünmesi

ve her dönemin faaliyet sonuçlarının
diğer dönemlerden bağımsız olarak
saptanması olarak açıklanmaktadır.
Buna göre gelir ve giderlerin tahak-
kuk esasına göre muhasebeleştirilme-
si, hasılat, gelir ve karların aynı döne-
me ait maliyet gider ve indirimler ve
zararlarla karşılaştırılması bu kavra-
mın gereğini oluşturmaktadır. Dolayı-
sıyla BSMV’yi doğuran işlemlerin,
iptali ve feshi işletmenin gereklerin-
den biri olarak görülmekte ve
BSMV’de vergilendirme döneminin
işletmenin kar-zararının tespit edildiği
dönem ile paralellik arz ettiği ileri sü-
rilmektedir.

Görüşümüze göre vergilendirme dö-
nemi geçtikten sonra üzerinden vergi
hesaplanan matrahı iptal veya feshe-
dilen poliçelere ilişkin peşin olarak
tahsil edilen BSMV’nin mahsup im-
kanının olmaması ve doğrudan mü-
kellef üzerinde kalması vergide adalet
ilkesine aykırılık teşkil etmektedir.
Dolayısıyla yerinde bir değişiklik ile
5615 sayılı kanun ile Gider Vergisi
Kanunu’nun 31. maddesinin 4 num-
ralı bendine eklenen hüküm vergi
adaletsizliği ortadan kaldırılmıştır.

Öte yandan görüş ayrılığının olduğu
vergilendirme döneminin tespitinde,
kanımızca verginin beyanı ve ödeme
süresinin dikkate alınması gerekmektedir.
Ancak indirim ve mahsup esas-
larının vergilendirme dönemi ile iliş-
kilendirilmeden ayrı bir madde de
düzenlenmesinde yasanın anlaşılabilirliği
bakımından önemli görülmektedir.

